

SIVILOMBUDET

Barne-, ungdoms- og familieetaten, Region Øst
Postboks 2233
3103 TØNSBERG

Vår referanse
2019/3675

Deres referanse

Vår saksbehandler
Silje Sønsterudbråten

Dato
19.08.2021

Avslutning av Sivilombudets besøk til Jong ungdomshjem

Vi viser til Sivilombudets rapport etter besøk til Jong ungdomshjem 24.-26. september 2019, Bufetats svarbrev datert 8. september 2020, Sivilombudets svarbrev datert 27.10.2020 og Bufetats andre svarbrev om oppfølging av Sivilombudets anbefalinger datert 01.12.21. Videre viser vi til vårt brev av 16. april 2021, påfølgende møte 4. mai 2021, Sivilombudets oppfølgingsbrev datert 3. juni 2021 og Bufetats svar datert 09.07.21 der det orienteres om hvordan ombudets anbefalinger konkret har blitt fulgt opp ved Jong ungdomshjem.

Anbefalinger knyttet til dokumentasjon av tvang

Sivilombudet noterer seg at det etter besøket har blitt gjennomført opplæring i dokumentasjon av tvang for alle ansatte på Jong Ungdomshjem. I brevet viser Bufetat til at det er lagt vekt på å sikre at konkret og detaljert informasjon om begrunnelser for bruk av tvang kommer frem når tvang dokumenteres.

Opplæringen omfatter også hvordan tvangsepisoder skal gjennomgås med den aktuelle ungdommen. Det understrekes at leder ved institusjonen følger opp at slike gjennomganger skjer og at veiledning/opplæring blir gitt for å sikre forsvarlige gjennomganger. Videre understrekes det i svarbrevet at erfaringer med og evalueringer av tvangsepisoder brukes i oppdateringer av ungdommenes mestringsplaner.

Anbefalinger knyttet til bruk av fysisk tvang

Bufetat understreker i brevet at en situasjon beskrevet i besøksrapporten (kap 6.3), der en ansatt hadde grepet inn fysisk overfor en ungdom uten at dette var dokumentert, blir behandlet som et avvik. Sivilombudet merker seg beskrivelsen av at dette er fulgt opp med den aktuelle ansatte og at det er presisert overfor alle ansatte på institusjonen at all bruk av fysisk tvang skal dokumenteres.

Anbefalinger knyttet til ungdommenes rett til bevegelsesfrihet

Sivilombudet noterer seg at Bufetat i sitt svarbrev viser til at det etter besøket har blitt tatt grep for å sikre at ungdommenes rett til bevegelsesfrihet fullt ut er forstått av institusjonens ansatte og ungdommene selv. Det vises til at det har blitt presisert overfor alle ansatte og

ungdommer at ungdommer ved institusjonen har rett til å bevege seg innenfor og utenfor institusjonen, at denne retten kun begrenses etter konkrete og individuelle vurderinger, og at eventuelle begrensninger alltid skal dokumenteres.

Sivilombudet legger til grunn at dette er informasjon som gjentas overfor nye ungdommer og ved nyansettelser, og at informasjonen tilpasses slik at det sikres at hverken ungdommer eller ansatte er usikre på hva ungdommenes rett til bevegelsesfrihet innebærer i hele oppholdsperioden.

Anbefalinger knyttet til ransaking

Bufetat beskriver i sitt svarbrev opplæring og rutiner for ransaking. Det presiseres at ransaking skal bygge på en individuell vurdering knyttet til hver enkelt ungdom, noe som ble understreket i rapporten. Det fremgår imidlertid ikke om disse opplæringsrutinene har blitt endret eller styrket etter besøket. Sivilombudet legger til grunn at opplæringen og oppfølgingen av ledelsen i fremtiden vil sikre at ransaking kun skjer i henhold til rettighetsforskriften.

Anbefalinger knyttet til elektronisk kommunikasjon

I sitt svarbrev presiserer Bufetat at endringen av regelen om rutinemessig inndragelse av mobiltelefon er gjort kjent for ungdommer plassert ved institusjonen. Det understrekes nå overfor ungdom at det er frivillig å levere fra seg mobiltelefon hver natt.

Når det gjelder tilgangen til nett, skriver Bufetat at institusjonen har «sikret lik tilgang til nett basert på fellesløsninger». Sivilombudet merker seg imidlertid at Bufetats svar ikke inneholder informasjon om det er foretatt noen endringer når det gjelder ungdommenes tilgang til trådløst nett.

Vi legger til grunn at det fremdeles er slik at tilgang til internett søkes holdt til et minimumsnivå ved institusjonen (beskrevet i brev av 1. desember 2020). Dette innebærer at ungdommer ved institusjonen får tilgang til internett på to stasjonære PC'er plassert i fellesstua med skjerm rettet ut mot fellesområdet i perioden 1500-2200, og at tilgang på trådløst nett reguleres som en del av belønningssystemet (beskrevet i kapittel 5 i besøksrapporten). Utover dette må ungdom bruke eget privat mobilabonnement for å få tilgang til nett.

Ombudsmannen gjentar at det rettslige utgangspunktet er at barn og unge som bor på institusjon så langt som mulig skal ha et liv tilsvarende andre barn og unge. Bruk av elektroniske kommunikasjonsmidler er en stor del av barn og unges hverdag og de bør kunne kommunisere fritt på lik linje med barn og ungdom som ikke bor på institusjon. Hovedregelen er at beboerne fritt skal kunne benytte elektroniske kommunikasjonsmidler som mobiltelefoner, datamaskiner og lignende under institusjonsoppholdet (Rundskriv Q-19/2012, §11).

Ombudsmannen gjentar i lys av dette bekymringen for at ordningen med begrenset tilgang til institusjonens nett også er et inngrep som kan komme i konflikt med retten til å ikke bli diskriminert etter Barnekonvensjonens artikkel 2. Vi gjentar også vår henvisning til tolkningsuttalelse fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet av 9. mars 2017 som viser til rundskriv Q-06/2007 der det blant annet framgår at nettilgang må anses som en del av institusjonstilbudet, være tilpasset barnas behov og en utgift som klart faller inn under institusjonens driftsutgifter.

Sivilombudet understreker at det er institusjonens ansvar å sikre at ungdommene på institusjonen i utgangspunktet får lik tilgang til nett, uavhengig av egen eller foreldres økonomi.

Anbefalinger knyttet til begrensninger i retten til privatliv

Bufetat viser i sitt svarbrev til at trivselsreglene på Jong ungdomshjem vil endres slik at det presiseres at ungdommer selv skal få bestemme hvem som skal besøke dem på deres rom. Reglene vil også understreke deres rett til å si nei til besøk på rommet.

I brevet redegjøres det for det dilemmaet institusjonen står i når det kommer til denne endringen. Det understrekes at denne retten står i konflikt med behovet for å beskytte ungdom mot uønskede hendelser seg imellom. Bufetat peker på at ungdom i institusjonens målgruppe ofte kan ha vært utsatt for overgrep og andre uønskete hendelser, og ikke nødvendigvis har styrke nok til å begrense besøk når de ikke ønsker det.

Formålsbestemmelsen i rettighetsforskriften omfatter både institusjonens ansvar for å gi beskyttelse og forsvarlig omsorg, og ivaretagelsen av ungdommens integritet og rettssikkerhet under et institusjonsopphold.

Barne- og familiedepartementet understreker at det for å beskytte beboeren noen ganger kan være nødvendig å begrense adgangen til å bevege seg fritt innenfor institusjonen (Rundskriv Q-19/2012, §7). Dilemmaet som Bufetat viser til omtales konkret i rundskrivet:

«Enkelte beboere kan være særlig sårbare og i en posisjon hvor de lettere enn ellers risikerer å bli utsatt for slik dårlig behandling fra andre beboere, og enkelte beboere kan være mer dominerende enn andre. Det kan være behov for å beskytte beboere mot hverandre. Derfor er det adgang til å nekte beboere å være på samme rom hvis det er mistanke om at en beboer trakasserer eller seksuelt utnytter en annen beboer.» (Rundskriv Q-19/2012, §9)

Slike inngrep kan imidlertid ikke være nedfelt som generelle regler og utøves rutinemessig og Bufetats endring av trivselsreglenes punkt om samvær og privatliv er derfor nødvendig. Ombudet ser samtidig positivt på at endringen i trivselsreglene skal følges opp av miljøterapeutisk arbeid for å styrke ungdommene i å hevde deres rett til å nekte andre beboere adgang til eget rom.

Sletting av innhold på mobil

Sivilombudet noterer seg også at situasjonen beskrevet i rapporten der en ungdom ble avkrevd å slette innhold på sin mobil anses som et avvik. Videre ser ombudet positivt på at alle ansatte etter besøket er orientert om at de ikke skal utsette beboere for press om å slette opptak eller annen dokumentasjon en ungdom har på sin mobil. Institusjonen kan nekte en beboer å legge ut bilder eller filmer av noen uten deres samtykke, men vi understreker at institusjonen kun kan pålegge en ungdom å slette dersom beboeren har lagt ut bilder eller filmer av andre på nettet uten deres samtykke.

Anbefalinger knyttet til helse

Til slutt understreker Bufetat at de er enige i Sivilombudets vurdering av at det at det stod en eske med ulike reseptbelagte medisiner åpent fremme på et kontor innebærer brudd på taushetsplikten og forsvarlig medisinbehandling. Det vises til at ledelsen på institusjonen etter besøket vil sikre at rutiner følges og at avvik ikke forekommer, samt at eventuelle avvik blir registret i avvikssystemet og fulgt opp deretter.

Sivilombudet avslutter besøket

I all hovedsak vurderer Sivilombudet oppfølgingen av våre anbefalinger etter besøk til Jong ungdomshjem 24.-26. september 2019 nå slik at besøket kan avsluttes. Vi merker oss likevel at Bufetats svarbrev ikke inneholder informasjon om hvordan institusjonens vil sikre at ungdommene på institusjonen i utgangspunktet får lik tilgang til nett, uavhengig av egen eller foreldres økonomi. Vi forutsetter at Bufetat også i dette spørsmålet sikrer at Jong ungdomshjem drives på en måte som er i samsvar med barns og unges rett til privatliv og til å ikke bli diskriminert og viser i denne sammenheng blant annet til departementets rundskriv og tidligere tolkningsuttalelser.

Sivilombudet avslutter med dette oppfølgingen av besøket. Et eventuelt nytt besøk til Jong ungdomshjem vil bli gjennomført når Sivilombudet vurderer dette som hensiktsmessig.

For sivilombudet

Helga Fastrup Ervik
avdelingssjef

Silje Sønsterudbråten
seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent etter gjeldende interne rutiner, og har derfor ikke håndskrevet underskrift.

Kopi til:

Barne- og familiedepartementet	Postboks 8036 DEP	0030	OSLO
Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet	Postboks 2233	3103	TØNSBERG
Jong ungdomshjem	Postboks 2233	3103	TØNSBERG
Statsforvalteren i Oslo og Viken	Postboks 325	1502	MOSS